

OPPEGÅRD HISTORIELAG

Medlemsblad nr 2/2011

Kullebund Gård

Tegning av Olav Skogstad

Kullebund Gård. (Kolbotn hovedgård, Kolbotn gård, Hovedgården). Gnr. 40/1 En av de 17 middelaldergårdene. Inkludert Bråten (Kullebundbråten). Navnet kan komme av kollen i bunnen av Kolvass (Kolbotnvannet). Mange former av navnet: Kollebotnen (1500), Kollebottn (1600), Kollebond, Kollebon, Kullebunden, Kullebonden, Kolboten og Kolbotn. Har avgitt grunn til hele Kolbotn sentrum. Ryddet ca år 800 og omfattet da også Ormerud. Lå øde etter Svartedauden inntil Hovedøya kloster overtok. Fra 1537 var gården krongods. Ble i 1602 solgt til Fredrik Hanssøn Litle. Fra 1649-67 igjen krongods. Fra 1669-1749 i Müllerfamiliens eie og dermed en del av Ljansgodset. I 1871 overtok eieren av (nedre) Ormerud gård, Theodor Hansen ved inngifte. I 1911 ble begge gårder overført til sønnen Trygve. I 1912-15 ble hele Ormerud og store deler av Kullebund gård utparsellert. I 1928 overtok enken Anne Bonde Hansen, i 1937 overtok Erik Bonde Hansen. Ny hovedbygning bygget i 1898 i dragestil. Husmannsplasser: Holtet lå i Kapellveien (tidl. Mastemyrveien) vis-a-vis den gamle Realskolen ligger, derav Holteveien. Vestli lå nær krysset Kantorveien/ Strandliveien. Kullebundengen (Engersbråten) lå i Sønsterudveien og ble senere husmannsplass under Kullebundbråten.

Oppegård Historielags styre

Fra venstre: Egil Wenger, Geir Bagge Skarheim, Bjørn Egil Jensen, Siri Iversen, Lars Christian Nordby, Randi Skjerven og Einar Skillebekk

Styret i Oppegård Historielag har konstituert seg slik:

Bjørn Egil Jensen, leder, telefon: 920 11 908,
e-post: bjegilj@gmail.com

Geir Bagge-Skarheim, nestleder, telefon: 66 99 36 90
Siri Iversen, kasserer, telefon 924 31 105
Randi Skjerven, sekretær, telefon 909 16 999
Lars Christian Nordby, styremedlem, telefon 414 12 791
Einar Skillebekk, styremedlem, telefon 920 50 595
Egil Wenger, styremedlem, telefon 977 49 002

Revisor: Elisabeth Storløyken

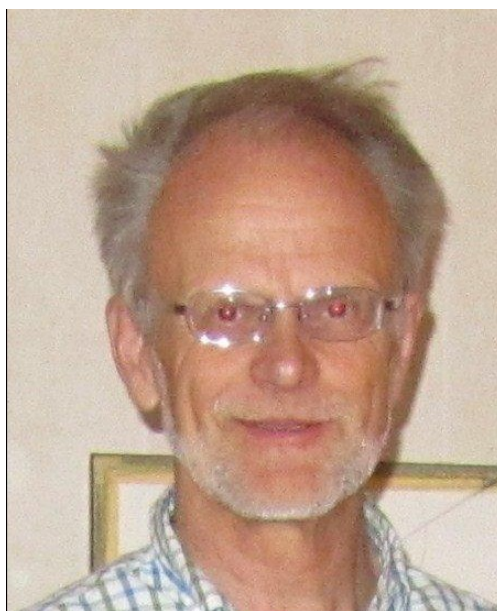
Valgkomite: Marita Huseby, Karsten Høy og Bjørn Engebretsen.

Redaksjonskomite for medlemsbladet: Odd Ståle Indreeide, Randi Skjerven og Egil Wenger

Lederen har ordet.

Takk for tilliten!

Som nyvalgt leder av Oppegård Historielag finner jeg det riktig først å presentere det nye styret. Vårt nye styre ble utvidet fra 5 til 7 medlemmer, og har nå en bra blanding med gamle styremedlemmer, noen nye og meg selv som nyvalgt leder. De nye styremedlemmene er Lars Chr. Nordby og Einar Skillebekk foruten meg selv. Vi takker alle for tilliten dere har vist oss.

Selv er jeg som nevnt ny i styret. Før årsmøtet 9. mars da jeg ble valgt som ny leder kjente jeg kun Historielaget utenfra. Jeg har vært med på en del rusleturer og hørt en del foredrag. Lokalhistorien i Oppegård kjenner jeg best gjennom leting etter tidligere tiders jerngruver og skjerp. Under forrige årsmøte (10. mars 2010) ga jeg en foredrag om mine funn. Jeg har jobbet innen telekommunikasjon i nær 40 år, så dette er et fagområde jeg kjenner godt. Derfor ser jeg nå på mulighetene til å skive historien om ”Telegraf og telefon i Oppegård”.

Det er et stort ansvar å skulle lede Oppegård Historielag fremover, men jeg vet at jeg har med meg et kompetent styre. Spesielt glad er jeg for at Egil Wenger fortsetter som medlem i styret. Dette sikrer en god kontinuitet i arbeidet. Det blir da så mye enklere å videreføre de gode resultatene som kjennetegner de siste års drift av Historielaget. Med gode aktiviteter, god økonomi, og at Oppegård Historielag nå er nest størst i Follo - regnet etter antall medlemmer. Dessuten besitter Egil enormt med kunnskap om Oppegårds historie, til stor nytte for resten av styret.

Av viktige saker som det nye styret har fokusert på er å ta i bruk elektronisk kommunikasjon. Siden årsmøtet har vi sendt ut e-post med påminning om aktiviteter til de av medlemmene som har oppgitt sin e-postadresse. Vi har nå e-post adresser til nær 30% av våre medlemmer. For de som ønsker å få e-post fra Historielaget med påminning om aktiviteter bes oppgi sin e-postadresse, se også oppslag annet sted i bladet.

Mandag 8. august lanserte vi vår nye hjemmeside, hvor startside viser fire fargebilder med motiv fra Oppegård, siste nytt, samt en meny for alt innhold. Hjemmesiden er langt fra ferdig, dette er bare starten på en hjemmeside.

Vi håper derfor på mange bidrag fra dere – lesere og medlemmer – slik at vi kan bygge Oppegårds historie sammen. Våre lokalaviser viste stor interesse for lanseringen. ØB hadde lanseringen som hovedsak på siste side av avisen samme dag, mens Lokalavisen Oppegård har dette som sak i sitt første nummer etter ferien, 18. august. Ytterligere informasjon om den nye hjemmesiden finner du et annet sted i bladet

I november fyller Historielaget 25 år – se egen omtale og invitasjon til jubileumsmiddag 6. november. Vi ber om en uforbindtlig påmelding snarest for å lodde interessen for et slikt arrangement. Se også høstens aktiviteter som vi annonserer på nest siste side.

Hva skjer forøvrig? Påvising og vedlikehold av kulturminner, og sist men ikke minst: Skrivning av historiske artikler, små og store. Frister noe av dette? Vi behøver flere til å ta del i arbeidet.

Bjørn Egil Jensen

Årsmøtet takket også

Bjørn Engebretsen ble takket av på årsmøtet etter mange års innsats, og for 6 år som medlem av styret. Bjørn Engebretsen besitter enorm kunnskap om Oppegårds historie, en historie han villig deler med andre.

Kan vi få e-postadressen din?

Ønsker du å bli minnet om Historielagets møter og andre arrangementer?
Vil du ha e-post fra Oppegård Historielag sender du en melding til siri.iversen@gmail.com

OPPEGÅRD HISTORIELAG

Ny hjemmeside lansert 8. august 2011

Vi har foretatt en større ”ansiktsløftning” av vår tidligere hjemmeside, oppdatert for å møte våre nye behov. Hjemmesiden finner du på

www.oppegard-historielag.org

Våre lokalaviser viste stor interesse for lanseringen. ØB hadde lanseringen som hovedsak på siste side av avisen samme dag, mens Lokalavisen Oppegård har dette som sak i sitt første nummer etter ferien, 18. august.

Hovedmålet er at dette blir en viktig portal for de som søker i lokalhistorien om Oppegård, at vår hjemmeside er det naturlige førstevalg for de som vil vite mer. Lett å søke og finne oppdatert informasjon, inklusive bilder.

Målet med hjemmesiden er å henvende seg til alle innbyggere i kommunen. Både de som har bodd her en stund, innflyttere til kommunen, samt mot barn og ungdom. Hva ønsker Oppegårds befolkning å finne på hjemmesiden? Noen eksempler:

For innflyttere antar vi at ”før/nå bilder” (slik så det ut for 100 år siden, slik ser det ut i dag), alle stedsnavn i Oppegård, og historien (forklaringen) bak navnet, osv. har interesse.

Barn og ungdom vil bli en viktig målgruppe, vi har derfor egen portal for ”skoleprosjekter”. Oppegård Historielag ønsker at mer undervisning ved skolene i Oppegård knyttes til lokalhistorien. Vi anser at kulturminnevern er like viktig som naturvern og miljøvern, og at kunnskap om lokalhistorien bidrar til å skape grunnlag for tilhørighet og identitet. Skolene i Oppegård inviteres derfor til å benytte vår hjemmeside for å publisere oppgaver og elevarbeider om våre kulturminner, vår lokalhistorie, eller om vår rikshistorie når denne har hatt betydning for utviklingen i Oppegård. Oppegård Historielag vil kunne bidra med oppgaver, påvise og orientere om kulturminner, utvikle opplegg for skolene i henhold til kompetansemålene.

Vi er spesielt fornøyd med at kopi av alle våre tidligere Kalendre, Medlemsblad og FUTH-arket finnes tilgjengelige på hjemmesiden. Her finnes mye av Oppegårds historie.

Hjemmesiden er langt fra ferdig, dette er kun starten på en hjemmeside som vi forutsetter vil ha et levende innhold. Målet er hele tiden å ha en oppdatert hjemmeside, at bidragsytere kan se sin artikkel på hjemmesiden etter en dag eller to. Dette tror vi vil bidra til at flere ønsker å skrive og bidra, når en raskt ser resultatene av egen innsats.

Vi håper derfor på mange bidrag fra dere – lesere og medlemmer – slik at vi kan bygge Oppegårds historie sammen.

Bjørn Egil Jensen

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET I

OPPEGÅRD HISTORIELAG

9. MARS 2011. PÅ ØSTLIKOLLEN, MYRVOLL.

Dagsorden.

1. Godkjenning av innkalling

Innkallingen til årsmøtet ble godkjent. Medlemsbladet som ble sendt ut til alle medlemmer i god tid før årsmøtet, hadde innkalling til dette møtet.

2. Valg av møteleder, referent og 2 medlemmer til å undertegne protokollen.

Leder Egil Wenger ble valgt til møteleder, sekretær Randi Skjerven ble valgt til å skrive referat. Til å undertegne protokollen ble Egil Bakke og Marita Huseby valgt.

3. Godkjenning av årsberetningen.

Årsberetningen ble gjennomgått og diskutert. En del spørsmål ble besvart. Årsberetningen ble godkjent.

4. Godkjenning av regnskap for 2010.

Kasserer Siri Iversen gjennomgikk regnskapet. Historielaget har god økonomi som i stor del skyldes kalender-salget. Laget gikk med solid overskudd i 2010. Laget er det nest største historielaget i Follo med 321 medlemmer. Regnskapet ble godkjent.

5. Fastsettelse av kontingent.

Medlemskontingenten ble vedtatt øket fra kr. 150.- til kr. 200.- Kontingenten vil inkludere levering av Follominne til medlemmene. Dette vil bli en slags jubileumsgave for 2012.

6. Budsjett for 2011.

Budsjettet ble gjennomgått. Det er som nevnt kalenderen som historielaget tjener på. Historielaget skal ha sitt 25-års jubileum 19. november i år. Muligens bør vi koste på oss en jubileumsberetning i hefteform. Budsjettet ble godkjent.

7. Forslag til vedtekstendringer.

Det ble foreslått å kutte ned varslingstiden til 3 uker for innkomne forslag til neste årsmøte. Dette forslag ble vedtatt.

Det ble forslått at *Follominne* inngår i kontingenten fra 2012. Forslaget ble vedtatt.

Det ble foreslått å øke styret med 2 representanter (fra 5 til 7 personer). Hensikten er å fordele arbeidsmengden som styret har, på flere personer. Forslagene ble vedtatt.

8. Valg av leder, styremedlemmer, revisor og valgkomite for neste år.

Valgkomiteen har bestått av : Marita Huseby, Karsten Høy og Kari Hattestad.

Det nye styret består av følgende personer:

Leder	Bjørn Egil Jensen	ny, 1 år
Styremedlem	Geir Bagge Skarheim	ikke på valg
Styremedlem	Randi Skjerven	ikke på valg
Styremedlem	Siri Iversen	gjenvalg, 2 år
Styremedlem	Einar Skillebekk	ny, 2 år
Styremedlem	Lars Kristian Nordby	ny, 2 år
Styremedlem	Egil Wenger	gjenvalg, 1 år

Revisor Elisabeth Storløy gjenvalg 1 år

Ny valgkomite: Marita Huseby, Karsten Høy og Bjørn Engebretsen.

Avtroppende medlem, Bjørn Engebretsen, fikk blomster og en stor takk for innsatsen for Oppegård Historielag. Det nye styret konstituerer seg og fordeler oppgaver på første styremøte.

Årsmøtet ble så hevet.

Etter en kort pause med servering fikk de 25 oppmøtte medlemmer presentert et meget interessant foredrag om *Østre skipsreite*, ledsaget av lysbilder, av Bjørn Lunder. Han hadde også en oppdatering av Gjersjøbåt-saken (stokkbåten).

Sign.

Randi Skjerven, referent.

10.03.2011

Sign.
Marita Huseby

sign.
Egil Bakke

OPPEGÅRDS HISTORIELAGS HISTORIE

DE SISTE 10 ÅRENE.

Skrevet av Egil Wenger, formann/leder 2006 – 2010.

I forrige medlemsblad hadde vi en kort framstilling av lagets historie basert på møtoreferater osv fra 1980- og 90-årene. Nå er dokumentasjonen vi har fra 2000-tallet også gjennomgått. Det har resultert i denne oppfølgingsartikkelen. Siden det refereres fra referater, er det ikke tatt med kommentarer utover å gi bakgrunn for det som står i referatene.

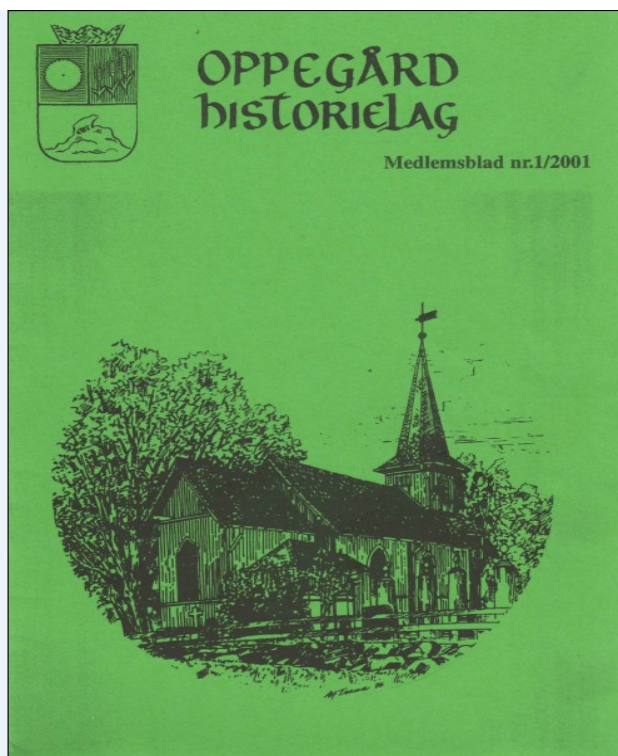
På slutten av 1900-tallet hadde det vært noe turbulens i laget, selv om dette ikke i særlig stor grad var kommet til uttrykk i de formelle referatene fra møter og lignende. Mye tyder på at det var saken om utbygging av Svartskog, eller ”Oppegård Vest” som kommunen gjerne kalte området nord for oppdyrka mark på Vestre og Østre Oppegård.

Natur- og kulturminnevernere satte seg stritt imot forslaget om utbygging, og mange i Historielagets sentrale midte var enig. Riktig nok hadde Historielaget på et tidspunkt vært enig om at laget som sådan ikke skulle engasjere seg i politiske tema. Men presset utenfra, og viljen til å hindre forstyrrelse av et kulturminnerikt område, gjorde at laget likevel gikk tungt inn i samarbeid med aksjonsgrupper i forsøk på å hindre utbyggingsplanen. Dette medførte at laget fikk noe som lignet på oppsprekking og opprør fra visse politiske retninger, med en del utmeldinger som følge. Medlemsmassen ble nok vesentlig redusert, med frafall av medlemmer i tråd med de politiske oppfatninger av saken.

Om det var denne situasjonen som medførte turbulens på valg av ledelse tidlig på 2000-tallet, er ikke godt å si, men de første par årene var det nok noe til og fra på hvem som skulle ta ansvar for den videre ledelse i laget. Ledelsen blir nærmest en fra møte-til-møte sak, og lagets aktiviteter litt avhengig av de enkeltes egne initiativ. Bl.a. ble det ikke tatt tilstrekkelig initiativ i tide til å kunne få utgitt kalender det påfølgende året (2001).

Men, initiativ for å få etablert en fast utgivelse av ”Medlemsbladet” var til stede. Medlemsblad nr. 1-2001 ble utgitt. Bladet har dermed 10 års jubileum i år. Andre tiltak kom også, slik at lagets engasjementer likevel var tilfredsstillende, selv om det er noe ujevnt referert i lagets protokoller. Tiltak som delaktighet i etablering av en demo-oppgangssag i Gjersjøelva er på plass, og diskusjoner om påvisning m.v. av Kirkeveien syd i kommunen pågår.

Det ser ut til at begynnelsen av 2000-tallet representerer en viss retningsendring i Historielagets aktivitet. Tidligere har aktørene vært svært opptatt av å påvise kulturminner, nå synes det som om mer av oppmerksomheten rettes mot vedlikeholdet og den informative delen. Ny stabil situasjon i ledelsen for laget medfører trolig mer bevisst retning i dette arbeidet. Noen brukbart sentrale grep gjøres, f.eks. satses det på regelmessig å få utgitt et medlemsblad,

Det diskuteres å sette i gang skilting av de sentrale veifarene, og spørsmål fra kommunen om medvirkning til å skilte gamle hus i kommunen møtes positivt. Det diskuteres også å skrive historien om en region i Oppegård (Hellerasten). Styret er også opptatt av å sikre utgivelse av kalenderen, slik at ”glippen” i 2001 ikke gjentas, og det synes som om en hjemmeside på internett etableres i løpet av dette året.

Deltagelse i friluftslivsaktiviteter sammen med andre friluftsansjoner om

Friluftslivets dag og Eventyrstien settes i gang. Formannen skaffer oss ukentlig spalteplass i Oppegård lokalavis. Vi ser konturene av en meget aktiv formann, Erik Ballangrud. I første halvdel av 2000-tallet setter han også i gang arbeid med utarbeiding av et alfabetisk leksikon for Oppegård, som favner både gammelt og nytt i kommunen.

I de første årene på 2000-tallet initieres også forsøk på å få digitalisert bl.a. Historielagets fotomateriale som befinner seg på Oppegård bibliotek. Det er skjær i sjøen i forhold til eierskap til materialet, og initiativet fører ikke fram til noe resultat.

Oppegård er i en litt spesiell situasjon for kulturminner. Våre vesentligste objekter er veifar, pga at vi befinner oss i et tradisjonelt gjennomfartsområde mellom flatbygdene i sør, og byområdet ”innerst i Viken”. Det betyr at våre kulturminner må skjøttes på en spesiell måte, nemlig regelmessig rydding av de registrerte veifarene i utmark. Det betyr også at vi må ha et best mulig forhold til grunneierne. Det er nok litt opp og ned på det området, men styret arbeider trutt

med rydding, samtidig som undersøkelser av deler av veitrasseene gjennomgås for eksempel med metallsøk for å fastslå sikker trase. Tidlig på 2000-tallet settes det også i gang elektronisk registrering av veifarene, ved bruk av GPS-teknikk. Vår ”guru” på kulturminner, Eivind Barca, var primus motor i dette arbeidet.

Oldtidsveiene pr. 2008.

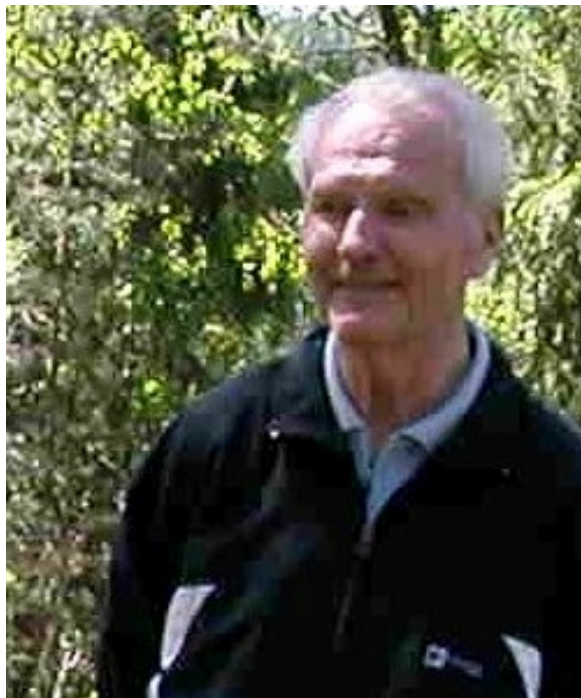
Ytterligere et nytt tiltak iverksettes i Ballangruds formannstid, utgivelse av det som ble kalt "Historisk skrift", En hefte med formidling av dr. Fredrik Müllers dagbok fra de første krigsukene i 1940 får betegnelsen "Historisk skrift nr. 1". Samtidig gjennomføres en møteserie om historien for nybyggefeltet Hellerasten (fra 1940- og 50-årene).

Et helt spesielt tiltak settes i gang av Bjørn Lunder, et dykkerteam undersøker flåtraseen mellom Kurud og Flåtestad ved Gjersjøen, egentlig for å søke spor etter tømmerflåten(e) som visselig ble brukt i riktig gamle tider. Dykkene avdekker imidlertid noe helt annet, en båtprofil på 4-5- m dyp identifiseres etter hvert som en stokkbåt. Senere blir den hevet og tatt under behandling for bevaring.

På årsmøtet 2005 fikk Historielaget sitt 2. æresmedlem opp gjennom tidene. Eivind Barca ble – mer enn fortjent – tildelt æresmedlemsskap. Den første var for øvrig Carl Tingstad som ble utnevnt til æresmedlem på stiftelsesmøtet i 1986 (se neste artikkel).

Det samme årsmøtet representerte en overgang for Historielaget.

Erik Ballangrud ble syk og kunne ikke fortsette i formannsvervet. Stor honnør til Ballangrud for 4-5 år med overordentlig solid innsats i formannsvervet!

Erik Ballangrud

All overgang er vanskelig, så også i Historielaget. Overgangen til nye og utrente krefter medførte et opphold med utgivelse av både medlemsbladet, og kalenderen for 2006. La oss si at laget tok et puste-år? Aktørene hviler likevel ikke, aktiviteter knyttet til utvikling av et lokalt museum for Ljansbruket er i sving, med deltakere fra Historielaget brukbart sentralt. Lagets arkivalier er under flytting, i og med at kommunen flytter sine kulturorganer til Kolben. Fortsatt metalløk i oldtidsveiene foregår. Det samme gjelder aktiviteter som skilting av de samme oldtidsveiene. På tampen av 2005 diskuteres utgivelse av et historisk skrift til. Resultatet av møteserien gir så mye kunnskap at det er behov for å få på det på trykk. Og det skjer. "Hellerastens historie" blir "Historisk skrift nr. 2". Jubileumstanker diskuteres i laget - skal vi feire 20-årsjubileum? Det blir det ikke noe av, men laget initierer allerede nå tankegangen om kommunens 100-årsjubileum i 2015, og blir etter hvert involvert i et forprosjekt.

Nok et prosjekt om skilting kommer opp, i samarbeid med kommunen blir et 10-15-talls gamle hus utstyrt med blått kulturminne-skilt, og ytterligere 10-12 bygninger skiltes 2-3 år etterpå.

Styret i Oppegård Historielag 2006 på utflukt til Bjønnsrud.

Fra venstre:
Thea Wenche Sundt,
Kari Hattestad,
Stein Guldbakke,
Odd-Ståle Indreeide,
Marita Huseby og
Bjørn Engebretsen.
Fotografi ved
daværende leder
Egil Wenger.

Et tiltak fra lagets siste 5 år har satt lagsøkonomien i et helt nytt lys. Noen fant på at *"kalenderen vår er så god at den kan selges for 100 kroner uansett"*. Og slik ble det. Den var - og er fortsatt - salgbar for denne prisen. Siden det har vært lite prisstigning i det siste, gir det solide overskudd til lagskassa. Selv uten kontingentøkning er lagets kontantreserver etter hvert blitt betydelige. I tillegg har nok tiltaket med å legge inn en giro med oppfordring til å bli medlem, gitt oss den nest største medlemstilslutning av historielagene i Follo.

Lagets hovedfokus har som nevnt tidligere, dreid fra å oppdage/finne nye kulturminner, til å formidle. Selvsagt er formidling utført tidligere, spesielt gjennom kalenderen og ved foredrag, men nå er aktiviteten større med å beskrive, vise fram, og samarbeide med andre kulturorganisasjoner om formidlingen, jf også det historiske leksikonet på hjemmesiden.

Som nevnt tidligere har nok noen av generasjonsskiftene i lagets historie skjedd med noe turbulens. Det er vel ikke uvanlig, når overganger skjer litt uventet og brått. Siste skifte av leder skjedde på årsmøtet i 2011, godt planlagt og uten turbulens.

I tråd med Historielagets bevissthet som historieaktør, ble lagets formelle protokoller samlet inn på 2000-tallet. Ved ferdig innsats mangler bare styremøtereferer for et to-tre år tidlig på 1990-tallet. Så hvis noen har disse fortsatt, er laget avgjørt interessert.

Dette arbeidet har for øvrig gjort det mulig å sette opp denne kortversjonen av vår egen historie.

ÆRES DEN SOM ÆRES BØR

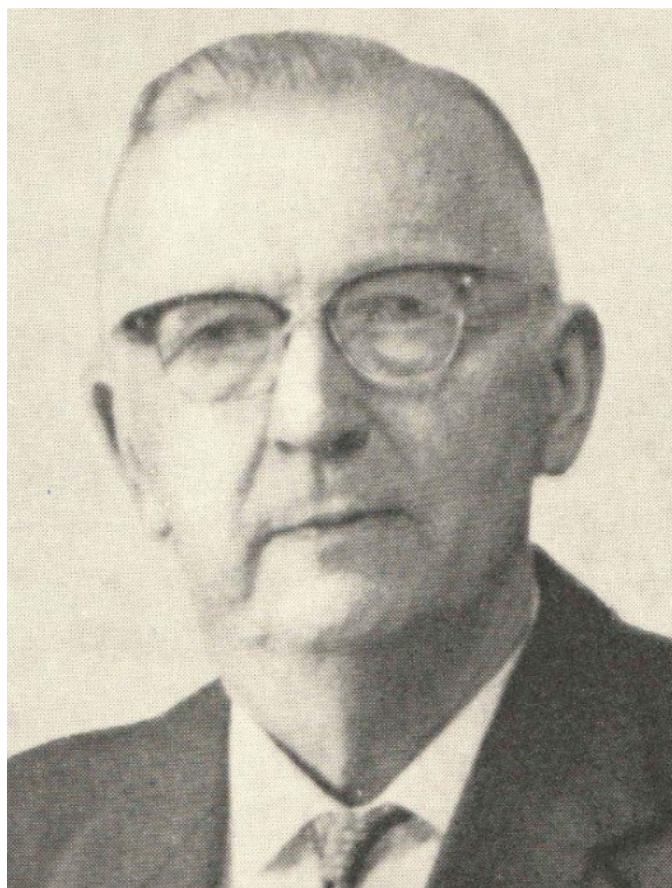
I sitt 25. år, kan vi konstatere at Oppegård historielag ikke har vært alt for raus med å utnevne æresmedlemmer. Men det å utnevne æresmedlemmer hører kanskje hjemme i eldre miljøer enn 25-åringene? Det var avgjort på sin plass at Eivind Barca ble utnevnt til æresmedlem i 2008. Vi hadde en fyldig omtale av Eivind i forrige nummer av medlemsbladet, i forbindelse med at han gikk bort.

I 2010 ble Molle Bjørngaas og Kjell Dybdahl utnevnt til æresmedlemmer – for lang og tro tjeneste. Begge er i full vigør, og presenterer seg selv stadig, som ivrige og interesserte deltagere på møter, med spørsmål og innlegg.

Men – Historielaget har (hatt) ett æresmedlem tidligere også, en brukbart spesiell situasjon, og overordentlig tidlig i lagets liv. Det var Karl Thingstad, bygningssjef i kommunen og tydeligvis opptatt av kultur og lokalhistorien i den kommunen som kom til å bli hans arbeidsplass for resten av yrkeslivet. som ble utnevnt til æresmedlem allerede på selve stiftelsesmøtet i 1986. Han var ikke engang medlem i laget, og hadde ikke virket aktivt med i interimperioden. Rimelig det, likevel, siden han var over 90 år da han ble æresmedlem. I det følgende presenteres en kort biografi om Karl Thingstad.

KARL THINGSTAD

Karl Thingstad var født i Solum i Telemark i 1892. Han utdannet seg som snekker, tok senere underoffisersskolen i Kristiansand, og bygningslinjen på elementærteknisk skole i Oslo, før han ble ansatt hos distriktsingeniøren på Oscarsborg i 1916, hvor han arbeidet til 1918. Så arbeidet han med forskjellige oppgaver i Skien, før han flyttet til Oppegård i 1920.

Han ble da ansatt som bygningsinspektør i Oppegård kommune. I 1946 ble han bygningssjef, og gikk av i 1963. I Oppegård hadde Thingstad mange jern i ilden, og ble kalt "bygdas gode hjelper". Han var bl.a. også kirkeverge i tiden 1925-54. Han tegnet kapellet på Kolbotn gravlund, som ble innviet i 1928, og var formann i bolignevnden fra 1926. Han var varamann og kasserer i Follo Historie- og Museumslag i perioden 1949-59, altså 25-30 år før Oppegård Historielag ble dannet. Thingstad ble tildelt Kongens fortjensmedalje i 1962. Hans interesse for å bevare kulturminner var vel kjent. Det er trolig bakgrunnen for at han ble æresmedlem allerede ved stiftelsen av Oppegård Historielag. Kulturminnevernet var nok vel ivaretatt til tross for rollen som bygningssjef.

Kilder:

Oppegård Leksikon v/Erik Ballangrud – Oppegård Historielags hjemmeside.

Oppegård kommunes historie v/Eivind Barca

Østlandets Blad, august 1962

Oppegård Bygdeleksikon v/Oddbjørn Jonstad.

I anledning Historielagets 25-årsjubileet finner vi det rimelig også å gjengi en versjon av nyere Oppegårdshistorie fra Thingstads "munn". Han diktet dette rundt 1980, og det er senere nedskrevet slik han formulerte seg, uten endringer på innhold og språk. Mye er nok kjent fra før, men Thingstad har noen lite kjente og interessante detaljer og vinklinger.

OPPEGÅRD KOMMUNE – HVORDAN SKJEDDE UTVIKLINGEN?

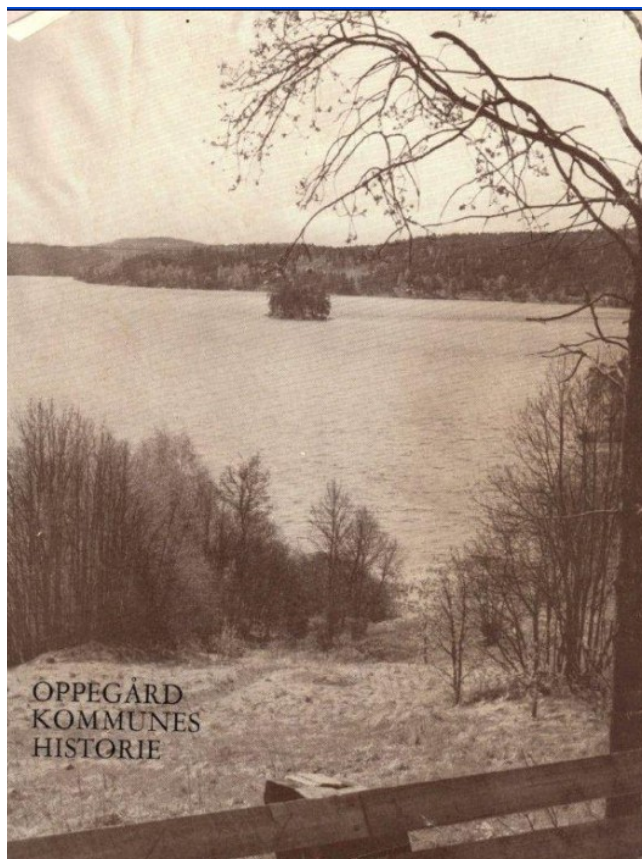
"Jeg vil fortelle litt om utparsellering og boligbygging, men jeg vil anbefale folk som er interessert i kommunens historie å lese Eivind Barcas bok til Oppegård kommunes 50-års jubileum i 1965. Den finnes i hvert fall i Biblioteket.

Folkemengden var i 1665 på 240 mennesker.

I 1835 - 385, i 1875 - 559, i 1900 - 571, og i 1910 - 793 mennesker, og i 1915 ca. 1700.

Det år ble kommunen selvstendig. Tidligere hadde vi vært anneks under Nesodden. I 1920 var folkemengden steget til 4043, altså en eksplosiv utvikling på 5 år. Ljansbruket hadde gjennom ca. 300 år vært det dominerende i Oppegård, og firmaet eiet henimot 80 % av kommunens eiendommer, og enn videre eiet de eiendommer i Ski og Ås, og i Aker, bl.a. Prinsdal og Fløisbonn.

Annen industri av betydning fantes ikke, bortsett fra en kruttmølle, som sprang i luften nede ved Ljanbruket omkring århundreskiftet, og i 1890-årene var det planer om tegleverk der Odlo fabrikker nu står. Pipen ble ført opp, og den står ennå som et minne, og på grunnmuren for teglestensovnen oppførte farvemester Lae et farveri og renseri. Det ble senere overtatt av herr Berg, som også drev silkeveveri. Men bedriften gikk dårlig, og i slutten av 20-årene overtok Odd Lofterød bedriften. Han gikk helhjertet inn for å pusse opp de gamle maskinene. Han ruslet rundt sammen med sine folk i dongeriklær, og arbeidet dagen lang, og slipte og pusset så de rustne veverimaskinene skinte som sølv. Han la breidsiden til selv, så jeg forsto at det var en mann med sprudlende energi, og resultatet har ikke uteblitt. NB - hvordan ville det sett ut på Oppegård om teglverket var blitt en realitet ?

Da Ljansbruket hadde så mange eiendommer i Oppegård ble det forpaktere på gårdene og leilendinger på husmannsplassene. Disse hadde alle plikt til å arbeide for Ljansbruket til de priser som ble fastsatt. På denne måten ble bondestanden sterkt svekket, og jorden gikk ikke lenger fra far til sønn. Det ble ofte fraflyttinger, og det ble liten tradisjon å fastsette i befolkningen. Når man unnatar gården Sjødal hvor denne eiendommen har vært i slektens eie i 9-10 generasjoner.

De øvrige gårdene har kun 2-3 generasjoner å se tilbake til.

Den første utparselleringen fant sted på Bålerud. Eieradvokat Fougner solgte adskillige tomter i de vestvendte lier mot Bunnefjorden omkring 1850. Bondene i Ås hadde da nemlig fått i stand en dampskipsforbindelse i Bunnefjorden for å frakte landbruksprodukter til Oslo, da veiene – den gamle kongevei – var svært lite beleilig. Mosseveien var blitt ferdig fram til Gjersjø bru omkring 1850, og jernbanen kom først i 1876.

Omkring århundreskiftet ble det solgt noen tomter ved Oppegård stasjon og ved stoppestedet Kullebunden. Her ble det stasjon først i 1912, og jernbaneovergangen med bro ble anlagt.

Men så tok utviklingen fart.

1890-årenes depresjon var over, og folk ville ut av byen og sikre seg sommersteder og hytter. Da var det i første rekke sjøtomter på Nesodden og Askerlandet osv, men også jernbanen var et nyttet fremkomstmiddel. Eiendomsspekulanter kastet også sine øyne på Oppegård. Hos grosserer Gjersjø, som sammen med gullsmed Riis og flere hadde sikret seg eiendommen Kullebundbraaten, fikk jeg et fagmessig utført kart med regulering av den delen som ligger mellom jernbanen og Kolbotnvannet, utført i 1:1000, og dette kart var datert 1898. Her var det planlagt og solgt ca. 5 måls store tomter; tomter som ikke lå til Kolbotnvannet hadde

5 meter brede veier ned til vannet, men adkomstveiene var heller smale.

Øvre Bråten, terrenget mellom jernbanen og Fløisbonn opp mot Akersgrensen og Fløisbonn, ble utparsellert etter planer utarbeidet av landmåler Grøndahl fra 1910 til -12. Tomtene var her gjerne ca. 2 mål.

Andre kan nevnes, h.r.advokat H. Munthe Kaas m.fl. som ervervet Ormerud og Sætreskogen henholdsvis 500 og 800 mål. Her utarbeidet også landmåler Grøndahl plankarter hvorav det siste er datert 1912. Da han neppe kunne utarbeide kote-kart, gjorde han det på den måten at han gikk opp i terrenget og fastslo hvor veien skulle ligge, så la han inn de på kartet, og grensene, og regulerte da tomtene.

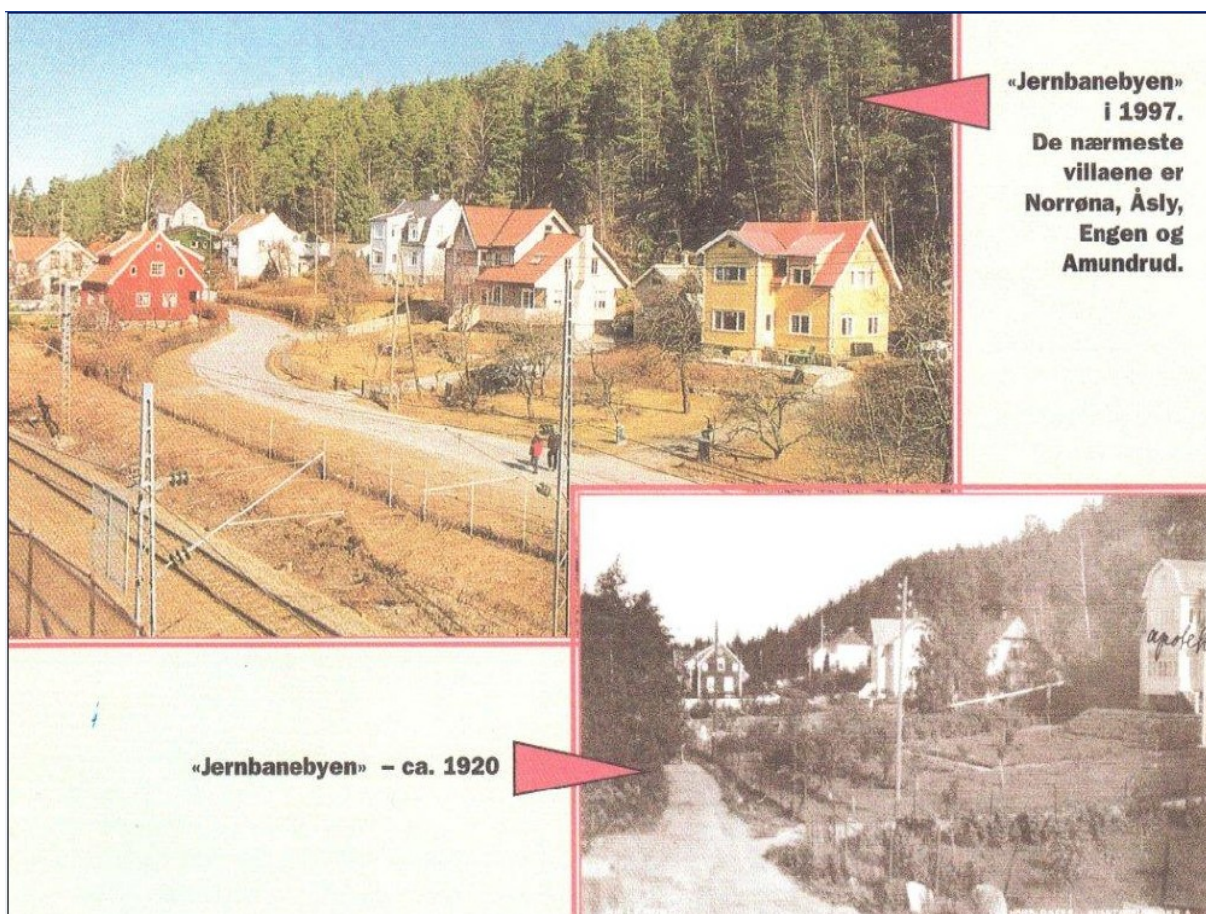
Det kan bemerkes at på Ormerud har alle tomtene lengde i nord-syd retningen på 50 meter.

Øst-vest varierer jo. Men gjennomsnittet er 2 ½ mål. Skogen ble utnyttet og veiene uthugget, men tomtekjøperne skulle selv opparbeide veiene. De skulle vanligvis være ca. 4 meter brede, og til sommerhytter og sommersteder skulle det ikke så mye til. Men folk likte seg her ute, og en del gikk straks i gang med permanent helårsbebyggelse.

Gårdsveien til Ormerud gikk tidligere gjennom tunet på Kullebunden gård, forbi smia, og kom igjen ved Dalsveien 2. Det likte selvsagt ikke Trygve Hansen, å ha all trafikk gjennom gården, og han ga derfor fri grunn til den nuværende Ormerudvei som den nu ligger.

Men det ble nok nærmest en vill vest her ute. Fra 1910 til -15 steg folketallet fra 793 til 1700, mer enn fordoblet på 5 år. Men det kom også andre folk hit som arbeidet planmessig. En verksmestergruppe ved statsbanene hadde i flere år samlet inn penger hver uke for å erverve seg tomtegrunn. De kjøpte her Holtejordet av Trygve Hansen for kr. 10.000 – i 1912. De regulerte området til 15 tomter – Holteveien 1 – 16. De anla veiene, fikk Marcello Haugen til å ta ut vann, og han plasserte 3 brønner som holdt tilstrekkelig med vann. Videre

ordnet de med kloakk som ble ledet ned i jernbanens drenering, og bygget solide arkitekttegnede hus i årene 1914 - 16. Kommunen burde tatt lærdom av disse og sørget for å få kontroll over utviklingen.

Bildemontasje av Jernbanebyen, tidligere og i dag.

Disse karer oppnådde også å få statslån i pensjonskassen, og var banebrytere også på denne måten. Blant disse menn vil jeg spesielt nevne vognmester O.T. Jahren. Han viste meg en gang en kontobok han hadde ført over de innsamlede midler. Han var en ordenskar, han var mangeårig formann i skolestyret i Oppegård, og var med i mange utvalg og komiteer.

Kommunen ble etter langvarige søknader skilt fra Nesodden i 1915. Kommune- ne var enige, men de offentlige myndigheter hang igjen, bl.a. skulle amtmann Furu hatt betenkeligheter begrunnet med at han syntes det var for galt at en så liten kommune som Oppegård skulle ha like stor vekt i amtstinget som for eksempel Nes på Romerike.

2. august 1914 brøt 1. verdenskrig løs. Bruk av boligbank for å få oppføre nye hus og ordnet tilbygg til hytter osv. Det gikk til sommeren 1917, da sa boligban- ken stopp. Så fremt bygningsloven ikke ble innført, ville banken instille utlån.

Det ble gjort, og loven ble gjort gjeldende fra 1. desember 1917. Med viseordføreren Emil Pedersen som formann, og byggmester Oscar Hansen til kontrollør på Kolbotn og byggmester Alfred Sætre i Greverud krets. De to skulle gjensidig kontrollere hinannen.

Noe av det første bygnings- og reguleringskommisjonen fikk til behandling var utparselleringsplan fra Ralph Tschudi over Nordre Greverud – eller Frydenberg - arealene på østsiden av jernbanen fra Myrvoll og sydover til Oppegård. Hit var det kun en gammel gårdsvei som gikk fra undergangen ved Odlo, langs jernbanegjerdet over bekken i en svak bro, opp en bratt bakke til en planovergang der veien fra Vestre Greverud gikk over til Østre Greverud og Kongeveien. Tschudi bygget ca. 500 meter av Frydenbergveien, men fikk vridd seg fra ej videre utbygging.

I 1918 sendte interessentselskapet Myrvold inn reguleringsplan for denne eiendom, men i departementets konsesjonsvilkår var det blant annet bestemt at de fornødne adkomstveier skulle opparbeides av parsellselgeren. Men, det førte ikke vei til Myrvold. Men stoppested ble anlagt.

Veisituasjonen.

Skiveien eksisterte ikke. Den var planlagt som bygdevei, men kommunen fikk den omklassifisert så den skulle bygges som hovedvei. Kommunen fikk da adskillig større stats- og fylkesbidrag. Men så dro det også lenge ut før det ble gitt bevilgning.”

Nedskrevet av Tove Helle

ETTERORD

I disse beskrivelsene sier ikke Thingstad noe om historien omkring innlemmelsen av Fløysbonn-eiendommen (ca. 4500 da) i Oppegård ved opphør av Aker kommune i 1947/48. Men, han var sterkt involvert i å få dette til. Det finnes nedtegnelser om dette. Vi kommer formentlig tilbake til det i et framtidig nummer av bladet.

Egil Wenger

”Under isen” - Kriminalroman med handling hentet fra Oppegård!

En nylig utgitt kriminalroman – UNDER ISEN – utgitt av Piratforlaget (2008) har svært mye av handlingen lagt til Solbråtan, Sofiemyr og Greverud og området ned til Gjersjøen.

En av hovedpersonene i boken er interessant i lokalhistorie, og følgende teres:

- Runar Dyrseth fikk meg i Oppegård Historielag.
- Ingrid pekte på et fotografi med en gjeng glade mennesker. Bildet er fra en historisk vandring langs Gjersjøelva.
- Han likte å tenke på at Gjersjøen for noen tusen år siden hadde vært en del av Oslofjorden.
- Oldtidsveien er nærmere fire tusen år gammel og var en gang den viktigste veien sydover til Europa
- Kongeveien fortsatte inn i Nøstvetmarka, ”Glem ikke at hesten trenger vand og hvile” sto det på et skilt ved steinbroa.
- Nøstvetkulturen er nevnt flere ganger og funnene på Sjøskogen som var en husmannsplass under Nøstvet gård.

si-

Stedsbeskrivelsene er også svært korrekte, det lett å kjenne seg igjen når en leser boka. Både Sofiemyr, Kolbotn stasjon, Solbråtan stasjon, Myrvoll stasjon, Greverud senteret, Flåtestad, villa på Solbråtan ned mot Kolbotnvannet, Landerudsenteret med restauranten ”La Paz” er blant steder nevnt, og hvor handlingen utspilles.

Men noen ”kunstneriske friheter” er allikevel blitt foretatt. Noen få steder finnes ikke i virkeligheten. Eksempler: Agathe vei 10 på Sofiemyr finnes ikke. Videre finnes heller ikke Haugbroåsen hotell – bygd på slutten av 1890-årene – i nordenden av Nøstvetmarka med en drømmebeliggenhet ved Tusenfryd. Videre har boken en skrivefeil, ifølge boken ligger Sjøskogen hvor Nøstvetkulturen ble funnet nord for Vinterbrosenteret i Ås, og ikke sør for som rett er.

Boken er skrevet av to forfattere, Ellen K. Dahl (bosatt i Bærum) og Kirsten Hove Tveito (bosatt i Oppegård). **Under isen** er begge forfatteres debutroman. Forlaget annonserer boken som følger: Thale Tellefsen (33) er regnskapsmedarbeider og bor alene på Ski. Bak den kjedelige fasaden skjuler det seg et mobbeoffer med en paranoid lidelse. Når hun tilfeldigvis kommer over en druknet fotograf i Gjersjøen utenfor Oslo, er hun overbevist om at noen har tatt livet av ham. Omstendighetene rundt dødsfallet fører til at Thale Tellefsen tror at hennes egen psykolog også er i livsfare. Hun bestemmer seg for å etterforske det antatte drapet på egenhånd og innleder et forhold til avdødes bror. Slik vikler Thale seg inn i underlige sammenhenger det blir vanskelig å finne ut av. Etter hvert som mulige drapsmotiv avdekkes hos flere i den døde fotografens omgangskrets, tvinges politiet til å ta Thale Tellefsens forestillinger på alvor.

Bjørn Egil Jensen

Kalenderen 2012

Årets kalender (2011) heter som kjent "Plasser" i betydningen husmannsplasser og lignende. Kalenderen for 2012 kommer også til å omhandle "plasser", men da i betydningen samlings- og møteplasser.

Pr. dato er arbeidsgruppen som har i oppdrag å lage kalenderen, brukbart å jour med arbeidet.

Eksempler på slike plasser er forsamlingshus, generelt eller konkret, idrettsarenaer i forskjellig form, sosiale møteplasser osv. Vi mener å ha bra kontroll på stofftilgangen, men tar gjerne imot tips om møteplasser som var, evt. fortsatt er, interessante, eventuelt litt

spesielle, og tips om episoder knyttet til møteplasser i Oppegård.

Det bør være mulig å få til et tekstbidrag på ½ - 1 side, og at det finnes ett eller flere bilder knyttet til stedet. Ta evt. kontakt med Egil Wenger, tlf.

66802789/97749002 – e-post: egil@wenger.no

BERETNINGER OM BARNDOM OG OPPVEKST PÅ KOLBOTN OG OMEGN

Mest kjent er vel Kaare Petersens "Guttedager på Kolbotn" som ble utgitt i 1989, et hefte med småfortellinger fra Kolbotn og omegn. Noen islett av barne- og ungdomsliv på Kolbotn, finnes nok også i heftet om kulturlegenden Hans Knutsen, utgitt i 1995 av to som kjente ham godt. Til sammen gir heftene et godt innblikk i liv og levnet både før og etter krigen. Vi vet at det finnes lignende beretninger som er skrevet, men ikke utgitt. Og at det finnes eldre "der ute" som nok vil være villig til å fortelle om Kolbotn/Oppegård/Svartskog i gamle dager, hvis bare noen ville sette seg ned og intervju dem. Så for skriveglade medlemmer, finn eldre som husker, og sett dere ned sammen med dem og skriv. Vi kan gjerne tenke oss å benytte stoffet en gang.

Siste "skuddet" på sammen i denne genren, er nylig utkommet som bok. Damen Kari-Lisbet Sandberg het i sin tid Engermann, og bodde i Dalsveien, rett ovenfor en bratt skrent til Ormeruddalen. Hun har tilmed skrevet bok, den heter "Minner fra en barndom". I forordet skriver hun "En høyst alminnelig fortelling om en høyst alminnelig barndom og oppvekst på Kolbotn i 1920- og 30-årene". Ja, kanskje det. Men det høyst alminnelige kan være høyst interessant sett i et perspektiv på 70-80 år etter. Anbefales !

Boka innbundet i stiv perm, og inneholder 140 sider, med en god del bilder.

Er du interessert i å kjøpe ? Kontakt Kari-Lisbet direkte med din bestilling. Adressen er:
Kari-Lisbet Sandberg, Risstubben 7,
0374 Oslo, familiens tlf.
22147508/99591901.
Prisen er i utgangspunktet 250 kroner, men porto kommer formentlig i tillegg.

Til orientering, boka er også til salgs på Tanum, Kolbotn Torg. Spør etter den der.

TÅRNHUSET

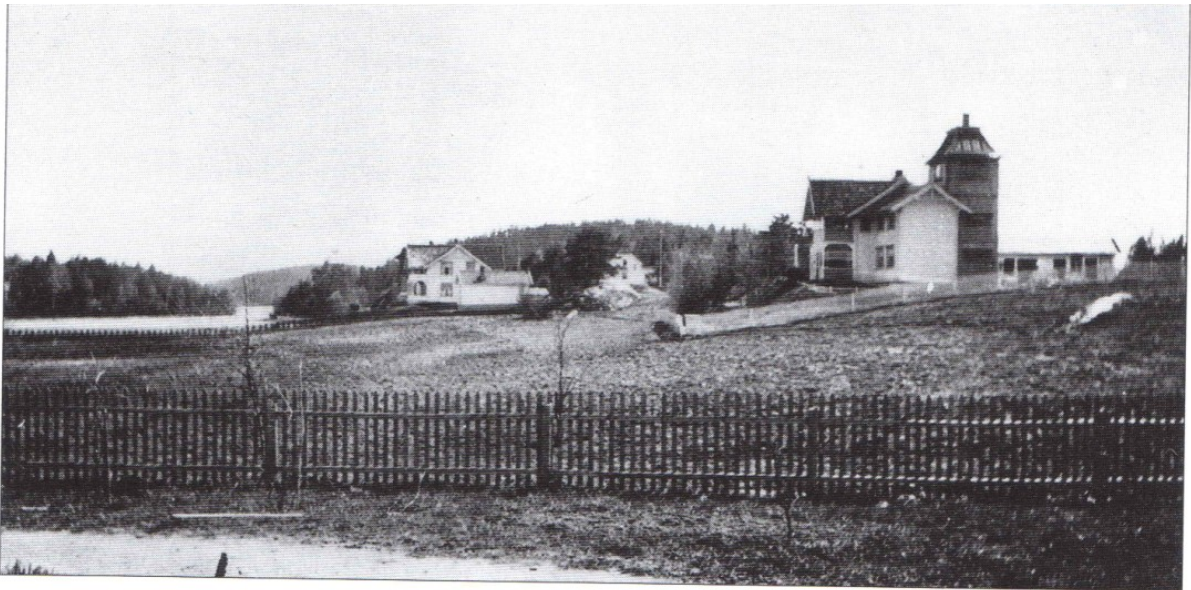
En korrigering – og fyldigere omtale..

Vi gjør nok noen småfeil, ja. Slik var det altså med forsiden på forrige medlemsblad (nr 1 - 2011). Flott at feilene blir påtalt!

Vi tok teksten fra Oppegård leksikon, og moderniserte den, og det ble altså ikke helt rett. Så her er en oppdatert omtale, delvis tatt fra kommunens hjemmeside, etter tips fra en av våre medlemmer, og fra Follominne 2005, se nederst.

Tårnhuset - Tårngården – Solborg - Villa Hoelstad

Dette er alle navnene brukt på en av de mest kjente og etter hvert fokuserte enkelthus i Oppegård opp gjennom årene. Vi hadde illustrasjon og omtale av huset på forsiden av siste medlemsblad, og oppdaterer herved husets historie, fortsatt i brukbart kortfattet form. Vi regner med at den nå blir dekkende – og riktig.

Tårnhuset lå i sin tid i landlige omgivelser. Her fotografert omkring 1920 eller noe senere. Legg merke til uthuset til høyre. Kolbotnvannet til venstre på bildet. Utsnitt. (Foto: Oppegård bibliotek).

Solborg var det opprinnelige navnet på villaen, som ble bygget i 1912, men den ble også like gjerne kalt **Villa Hoelstad** på folkemunne, etter eieren. Tårnet ble bygget på i 1917, og eieren spilte visstnok ofte musikk fra plattformen på toppen av huset på fine sommersøndager, til glede for besøkende fra Kristiania (altså før 1923). Musikken ble nok behørig lagt merke til, der huset lå i skråningen vis-à-vis jernbanepattformen, uten sjenerende bebyggelse mellom. Etter hvert som husene i området fikk gate/veiadresser, bl.a. villaens formelle adresse Kolbotnveien 31.

Villanavnene falt rimeligvis og litt etter litt ut av bruk, og tårnet ble retningsgivende for navnet **Tårngården**, og etter hvert **Tårnhuset**.

Huset var bolighus i alle år fram til 1975. Elise Pedersen leide huset i 14 år på 1920-30-tallet. Hun var kommunens første menighetssøster, og har fått et veinavn oppkalt etter seg på Slåbråten i Oppegård syd, Søster Elises vei.

Familien Stenerud kjøpte villaen i 1932, og eide den fram til 1975. Da ville Grete Stenerud selge, men kommunen benyttet seg av sin forkjøpsrett, og overtok Tårnhuset. Huset ble benyttet til kontorer for kommunens tekniske etat, og senere som musikk-skole, fram til 1996. I 1996 ble eiendommen, bl.a. Tårnhuset, overdratt til Forbrukersamvirket (COOP i dag). På slutten av 1990-tallet ble Tårnhuset rehabilitert, og mottok kommunens byggeskikkpris for dette i år 2000. I årene 2001 til 2005 ble restaurant Gamle Tårnhus drevet i lokalene.

For den som ønsker å leste mer utførlig om Tårnhuset, og se flere bilder, skaff Follominne fra 2005, der har Molle Bjørgaas skrevet en artikkel om huset, fram til ca. 2005, da huset altså ble flyttet – midlertidig, i forbindelse med utbygging av Kolbotn Torg. Tårnhuset ble flyttet tilbake til tidligere beliggenhet etter et par år. Det var litt av et folkeskue i sentrum ved flyttingen av et helt hus både den ene og den andre veien.

På flyttefot, fra egen tomt til midleridig plass. Kolbotnveien 21 til venstre

Eier i dag er Sektor Eiendomsutvikling, og huset brukes igjen til restaurantdrift, Gamle Tårnhus restaurant, og er et av tre gamle signalbygg som gjenstår i Kolbotn sentrum.

100 års jubileum for Roald Amundsens Sørpolekspedisjon.

Alltid mot nye mål! En kommentert pakkeliste for polarekspedisjoner.

Roald Amundsen ble kalt en mester i logistikk, en planleggingspedant. Han var i full gang med planleggingen av sin neste ekspedisjon i 1909 da verden fikk beskjed om at xxx hadde nådd Nordpolen og seinere at Scott planla en erobring av Sydpolen. Opprinnelig var tanken at ekspedisjonen skulle gjenoppta Fritjof Nansens påbegynte prosjekt om å nå Nordpolen ved hjelp av skuta Fram. Planene måtte endres og bare broren Leon fikk greie på disse endringene. RA ville først en tur innom Antarktis og Sydpolen før reisen gikk videre som opprinnelig planlagt rundt Sør-Amerika og videre mot Nordpolen fra Beringstredet. Først da skuta kom til Madeira ble mannskapet informert. Den tredje Fram-ekspedisjonen reiste fra Svartskog xx.xx.1910 og var framme på Sydpolen 14. desember 1911.

Mange undret seg nok over det sammenleggbare huset som ble satt opp på tunet til Uranienborg. Skedsmo-firmaet Strømmen trevare har konstruert flere bygninger som er satt opp i Antarktis og på Syd-Georgia, men dette huset står Hans og Jørgen Stubberud fra Svartskog for. Framheim målte 8 x 4 m og

inneholdt soverom med køyesenger samt kjøkken. Proviant kunne legges på loftet. Jørgen Stubberud kom fra Bekkensten og ble også med på ekspedisjonen som altnuligmann. Han har skrevet en egen beretning om reisen. Historielaget har en kopi av dagboka hans.

Alle kolonialvarer ble loddet i blikkbokser og satt i trekasser. Det var veldig viktig at dette ble gjort skikkelig, fordi denne maten ville være en forsikring mot den farlige mangelsykdommen skjorbuk. Frølich på Blylaget var blant leverandørene av hermetisk og tørket frukt og grønnsaker. Amundsen ikke helt fornøyd med varene og unnlot ikke å påpeke dette hver gang han møtte Frølich på Bunnefjordbåten seinere.

Pemmikanen ble produsert i Moss og inneholdt i tillegg til en blanding av malt, tørket kjøtt og fett også tørkede grønnsaker, havregryn og melkemel. Det ble også laget en fiskevariant. Pemmikanen ble oppdelt i rasjoner på en halv kilo, hundene fikk også pemmikan. 90 grønlandshunder ble med Fram fra Norge. RA tok også med i beregningen at det ville bli aktuelt for både mannskap og hunder og spise noen av hundene underveis. I følge RAs beregninger er det ca. 25 kg matnyttig kjøtt på en grønlandshund. RA nevner i sin beretning om sydpolsferden at kjøttet smaker som det fineste oksekjøtt og at det eneste som var igjen etter en slik bikkjeforing var offerets tenner. Dersom det hadde vært en riktig anstrengende dag, forsvant disse også.

RA lærte mye om hvordan man overlever i polare strøk under ekspedisjonen gjennom Nordvestpassasjen 190x-1906: hva slags klær duger i slikt klima og hvordan tilbereder man mat når det ikke finnes rekved og maten må spises rå og frossen? I samarbeid med mannskapet fant han ut at enten måtte man ha full eskimodrakt på seg eller norsk vinterutstyr, å blande fungerte dårlig. Klærne på sydpolekspeidjonen ble sydd av 200 tovede ulltepper fra marinebasen i Horten. I tillegg hadde alle mann hver sin grønlandske selskinnsdress. Nesevarmere lagde hver og en av mannskapet selv i lyserød flanell. Skibindingene måtte lages slik at de kunne tas av hver dag, de ville ellers lynraskt bli ødelagt av hundene hvis de ble hengende på skiene over natta. Svartskog kjøpmann Alfred Nyborg var hobbykjemiker og lagde skosmøring for noen av

RAs ekspedisjoner. Nyborg fungerte også som tilsynsvakt for Uranienborg når RA var ute på reise, bl.a. passet han vinsamlingen.

Det er mye som skal passes på når man pakker for turer som dette. For eksempel hadde mannskapet fått med seg julegaver for tre-fire år for å være på den sikre siden. Gavene ble fordelt med loddtrekning slik at ingen skulle bli misunnelige. I tillegg hadde de med en boksamling på rundt 3000 bøker samt en rekke spill og musikkinstrumenter. Kanarifuglen Fridtjof var også med sammen med pianoet som nå befinner seg på Uranienborg.

Kilder:

Amundsen, Roald : Sydpolen (2003).

Barr, Susan: Roald Amundsen : tidenes polfarer (2005).

Bastiansen, Johnny: Uranienborg : Roald Amundsens hjem på Svartskog (2008, upubl.)

Bomann-Larsen, Tor: Roald Amundsen: en biografi (1995).

Siri Iversen

KOLBEN KULTURHUS

Roald Amundsen - mannen og myten

En forestilling av og med Tone Holte, Upper Tunes og Elise Dørsjøe:

En musikalsk radiodokumentar i anledning Amundsen-året.

Hvem var han, Amundsen? Ved hans død i 1928 beskrives han av Fritjof Nansen som en dådens mann. Fryktløs. Modig. Viljesterk. Slik også sangene om ham i hans samtid beskriver ham. I denne forestillingen blir de store bragder høytidelig besunget, bla med et utdrag av et korverk til Roald Amundsens minne som ble fremført i radioen i 1931.

Sangene bindes sammen av Tone Holte, som bruker nåtidige refleksjoner og historiske minner i sin presentasjon av stoffet. Sangene presenteres av vokalgruppen «Upper Tunes», med dirigent Heidi Anita Brathagen. Sammen med Elise Dørsjøe ved pianoet gir de nytt liv til dette unike musikalske materialet. Forestillingen tar ca 45 minutter.

Regi: Per Arne Øiestad

Forestillingen har premiere 24.oktober 2011. For booking, kontakt Tone Holte, 41103470 / tone@roskva.no

”PLASSER I OPPEGÅRD”

heter kalenderen vår for inneværende år, 2011. Vi viser fram og omtaler et knippe av husmannsplassene, og andre plasser i vårt område på 16 – 1800-tallet, da husmannvesenet var på sitt mest framtreddende. Med tanke på å få en orientering om ”vesenet” i kalenderen, fikk vi Rolf Yttereng fra Langhus – han hadde et foredrag for oss om husmannsplasser i Langhus-området for et par år siden - til å skrive om husmannsvesenets særegenheter. Det gjorde han, men artikkelen var rimeligvis vinklet ut fra Follo-situasjonen, og ikke spesifikt for Oppegård. Vi fikk ikke plass til artikkelen i kalenderen, men det er av interesse å få fram litt om dette, mens kalenderen ennå er litt ”fersk”. Her er en bearbejdet versjon, – myntet på lokale forhold i vårt område, med den noe spesielle situasjonen at Ljansbruket til vanlig eide både gårder og plasser.

OM GÅRDER OG PLASSER

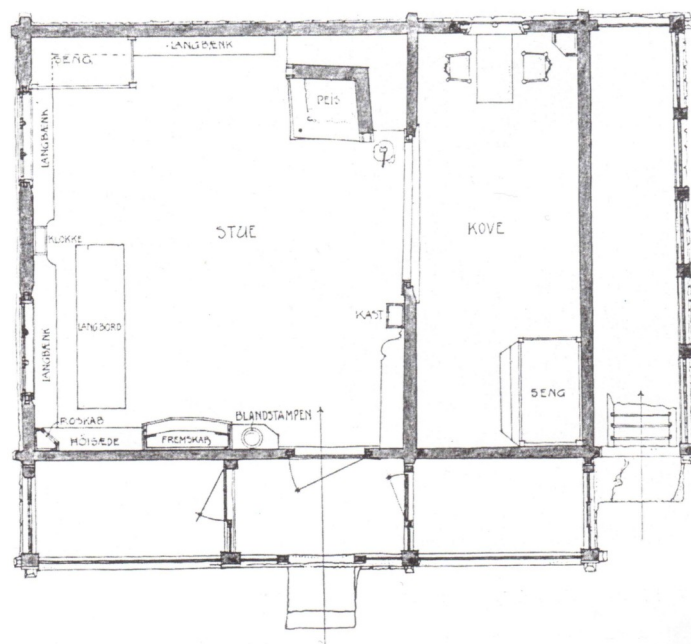
Det er en alminnelig oppfatning av selve urgården i vårt område, var Fløysbonn. Dessuten var Fåle i Ås også urgård. Disse gårdene var opprettet allerede lenge før vår tidsregning. Urgårdene kontrollerte bl.a. området som i dag er Oppegård. Det ble etter hvert utskilt nye gårder fra disse to. Svartedauden på 1300-tallet forrykket gårdsmønsteret i vesentlig grad. I middelalderen var mønsteret i dette systemet de 17 gårdene som utgjør Oppegårds kommunevåpen.

På disse gårdene ble det etter hvert så store familier og slekter at det ikke var mulig å brødfø alle direkte på mordergården. Løsningen ble gjerne at sønner fikk lov til å rydde seg en egen plass mot at de gjorde plikttjeneste på gården. Dette ble da starten på husmannsvesenet. Etter hvert gjorde behovet for arbeidskraft sitt til at gårdbrukeren også lot andre enn nære slektningen få rydde eller overta plasser.

På 1600 tallet var det ikke stor sosial skilnad på gårdbruker og husmann. Begge var bønder, og ofte var gårdbrukeren leilending – det vil si han leide jorda av eieren som gjerne var en byborger eller embetsmann inne i Christiania. Husa

på gården og husmannsplassene var nokså like, bortsett fra at husa på husmannsplassene var mindre. Ettroms-stua eller årestua var den vanligste byggeformen fram til 1600-tallet. Husa var 4-5 m bred og 6-7 m lang, laftet, tettet med mose og med en åre midt på gulvet. Golvet var av stampet leire eller jord. Vinduer fantes ikke og det eneste lyset kom fra åren og ljoren i taket. Senere endret byggeskikken på Østlandsområdet seg til det forskeren Eilert Sundt kalte den akershusiske stuetype. Mange av disse stuene besto bare av ett rom selv om de delte rommet i stue og kove (kammers). Skillet gikk ved peisen og var markert med en tømret skillevegg i røstet. Andre steder var rommet avdelt med en laftet tverrvegg slik at en fikk to rom. Koven ble ofte senere tatt i bruk som kjøkken, særlig etter at vedkomfyren kom omkring 1850. Døra utenfra gikk inn til stua som hadde fått en grue eller peis som gjerne var plassert på langveggen rett inn for døra. Røyken trakk ut gjennom en ljore i taket, men noe av røyken ble likevel liggende oppunder taket. Maten ble laget i peisen som også var den varmekilden de hadde og hvor barn og voksne samlet seg for å holde varmen.

Her i tussmørket ble det fortalt om nisser og hulder og selsomme historier om gjengangere og skrømt som senere ble til folkeeventyrene våre. Selv om vindusglass var svært dyrt, fikk husene etter hvert vinduer. Tregulv ble etter hvert vanlig, men mange husmannsstuer måtte greie seg med jordgulv, noen helt opp til 1900-tallet. Husene var naturligvis trekkfulle og kalde vinterstid. Jernovnen kom på 1600 og 1700-tallet og hjalp på temperaturen, men det tok en tid før ovnen var vanlig i husmannsstuene.

Innbo og løsøre var svært enkelt både på gårdene og husmannsplassene. Storgårdene hadde bedre råd på grunn av den økonomiske fremgangen i jordbruket på 1800-tallet, og de etterapet gjerne byborgernes stil når det gjaldt innbo.

Bo- og leveforholdene på de mindre husmannsplassene var særs harde. Store barnekull, lite plass, underhold av foreldregenerasjonen, arbeidsplikt på modergården osv. medførte stor belastning både på økonomi, kostholde og helse. Dødeligheten for mor og barn i forbindelse med fødsler var stor. Hygienen var det så som så med, og kostholdet mangelfullt. Det var helt normalt at ett eller flere barn døde i store barnekull allerede de første leveårene. Enda verre ble det i perioder de sykdomsepidemier herjet.

I vårt område var det fra 1600- tallet Ljansbruket som var den store gårdeieren. De eide gårdene mer på grunn av tilgangen på skogen, enn for jordbruket sin del. Bruket eide tidvis alle storgårdene unntatt noen få lengst i syd, Greverud- og Sætregårdene. Brukerne leide gårdene, og drev jorda på vegne av eieren, og opprettholdt husmannssystemet til dette ble oppløst i løpet av siste halvdel av 1800-tallet. Ljansbruket driftet skogen og tillot ikke nydykning. Heller ble jordveien redusert ved planting av ny skog.

Oppegårds fysiske beliggenhet i bakkelandskapet mellom hovedstaden og jordbruksbygdene lenger sør, ga ikke rom for de store gårdsbruk. Derfor er gårdsmonsteret og gårdsstørrelsene ikke sammenlignbar mellom Oppegård og flatbygdene sørover i Follo.

Kilder: Artikkelen er basert på en større artikkel skrevet av Rolf Yttereng, Langhus. Tilpasningen til Oppegård-forhold er godkjent av Yttereng. Illustrasjonen av akershusisk stue er sakset fra info-bok for De Sandvigske Samlinger, Maihaugen.

Egil Wenger

HØSTENS AKTIVITETER –

NÆRMERE OMTALE AV ENKELTE TILTAK.

Bussturen til Østfold lørdag 10. september.

”Båhuslen og Østfold har Europas største samling av helleristninger” sier Terje Fredriksen. Og han vet det vel, for han er østfolding sjøl. Nå drar ikke vi til Båhuslen denne gang, men Østfold er godt nok, kanskje vårt nærmeste kulturminnedistrikt, som vi burde kjenne bedre. Så nå drar vi dit.

Stikkord: Middelalderbyen Borg (Sarpsborg). Skipshelleristningen Bjørnstadskipet, Solbergårnet, Gunnarstorp (gravfelte, bronsealderrøys m/ helleskiste), Hunnfeltet, og Begby.

”..og dette er bare toppen av isfjellet..”, sier Terje.

Bussen er bestilt til å kjøre fra **Kolbotn stasjon kl. 10** , og fra **Oppegård stasjon kl. 10.15**. Vi ser gjerne at dere melder dere på til undertegnede - så kan vi kanskje plukke opp noen underveis også - :

Egil Wenger, tlf 66802789, 97749002 – e-post: egil@wenger.no.

Bare så vi har en peiling på antall. Prisen vil bli 100 – 200 kr. pr. pers, alt etter antallet deltagere. Vi tar vel bare betalt for ca. ½-parten av hva det egentlig koster – resten får være gave til medlemmene.

Beregn 5-6 timer på hele turen, og ta med kaffe/mat for spisepausa....

Vel møtt !

OPPEGÅRD HISTORIELAG 25 ÅR

Jubileumsmiddagen

- se egen omtale på siste side av dette heftet.

Historielaget - Aktivitetsoversikt Høsten 2011

Måned/dato sted	Aktivitet	Hvem/ hvor
August Lørdag 20. Håøya, ferje fra Drøbak, kl.11.00 via Oscarsborg	Kultur-/krigsminner, og opp til toppen, samme vei tilbake.	Arrangør: Bærekraftig Follo, v/ Torstein Aamodt, og Oppegård historielags leder Bjørn Egil Jensen
September Lørdag 10. Fra Kolbotn (kl. 10 og Oppegård kl. 10.15) ----- Fredag 23. og Søndag 25.	Busstur Østfold. Østfold (og så Båhuslen, da) har Europas største samling av helle- ristninger..... ----- Eventyrstien (Gjersjøen/Vassbonn) og Gjersjøelvaktiviteter.	Vår guide: Terje Fredriksen. Se egen omtale. ----- Arrangør: Kommunen og FNF/ Gjersjøelva natur og kulturpark. Se annonsering v/kommunen
Oktober Søndag 2. kl.10.00. Vår Frelsers gravlund, Oslo (Akersbakken/ Ullevålsveien)	Omvisning på gravlunden, som er full av historie personer, graver og geologi.	Lokalkjent guide, Claus Christian- sen. Oppmøte v/utenfor Gamle Aker kirke. Beregn 4-4 ½ t. Ta med pau- se-mat og -drikke.
November Onsdag 2. Kolben, Peisetua, 3. etasje, kl.19.00 ----- Lørdag 5. Grendehuset, Sætreskog- veien ----- Tirsdag 8. Kolben	Status jubileumsboka og 100-årsfeiringen. Løst og fast om Oppegård-historien – bil- deframvising ? Lokale historiegrupper ? ----- Historielaget 25 år -jubileumsmiddag ----- Roald Amundsen-forestilling, med økono- misk støtte fra bl.a. Historielaget.	Bokkomiteen for kommunens 100- års jubileumsbok v/Tore Haugen. Representant fra kommunen og egne aktører. ----- Påmelding. Se egen omtale. ----- Arrangør: Tone Holte. Se egen annonsering.

Avsender: Oppegård Historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn

Oppegård Historielag 25 år. 1986 – 2011.

Oppegård Historielag fyller 25år: Invitasjon til jubileumsmiddag lørdag 5. november 2011, kl. 18:00. Grendehuset i Oppegård, Sætreskogen 31.

Oppegård Historielag ble stiftet på Kolbotn 19. november 1986 etter tre års jobbing fra et entusiastisk interimsstyre. Historielaget kan nå se tilbake på mange aktive år med gode resultater. Mange kulturminner er identifiserte, registrert og dokumenterte. Historielaget nyter samtidig en høy anseelse. Dette behøves å feires!

Medlemmene i Historielaget, både enkeltmedlemmer og familiemedlemmer inviteres derfor til markering av vårt jubileum!

Tentativt program for dagen:

Velkomstdrikk samt 3 retters Jubileumsmiddag inklusive drikke (vin/øl/akevitt) og kaffe. Pris kr. 225,- pr. person. Historielaget vil da subsidiere hver kuvert. Eventuell avec og longdrinks kjøpes av hver enkelt.

Kort velkomst ved Historielagets leder.

Flere tidligere ledere av Historielaget vil fortelle om sin periode som leder, om eksterne og interne utfordringer, osv. Terje Fredriksen – Historielagets første leder – vil også fortelle historien om etablering av laget.

Vising av gamle videoer som ”bakgrunnsunderholdning” planlegges.

Ordet fritt.

Vi ber om en uforbindtlig påmelding snarest, for å lodde interessen for et slikt arrangement. Slik påmelding sendes enten til

Bjørn E. Jensen, tlf. 920 11 908 eller e-post bjegilj@gmail.com

Einar Skillebekk, tlf. 920 50 595 eller e-post: ainar.skillebekk@c2i.net

Eventuell bindende påmelding gjøres til de 2 samme kontaktpersoner innen fredag 28. oktober.